

Center IRIS
Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo
in svetovanje za slepe in slabovidne
Langusova ulica 8
1000 LJUBLJANA
telefon: +386 (01) 2442-750
fax: +386 (01) 2442-777

USTVARJAMO OKOLIŠČINE, KI OMOGOČAJO KVALITETNO ŽIVLJENJE NAŠIH OTROK, NJIHOVIH STARŠEV IN ZAPOSLENIH.

Na podlagi 60. d člena Zakona o osnovni šoli (Ur. l. RS št. 102/2007 in spremembe), Zakona o gimnazijah (Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/17, 6/18 – ZIO-1 in 46/19) in Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06, 68/17 in 46/19) predlagam naslednji

VZGOJNI NAČRT CENTRA IRIS za šolsko leto 2021/2022

Vzgojni načrt Centra IRIS (v nadaljevanju Center) izhaja iz ciljev vzgojno-izobraževalnega procesa in je sestavni del Letnega delovnega načrta Centra.

Vzgojni načrt Centra vsebuje:

- temeljne vrednote in vzgojna načela,
- vzajemno sodelovalni odnos s starši,
- vzgojne dejavnosti šole,
- vzgojne postopke in ukrepe.

Pri oblikovanju Vzgojnega načrta sodelujejo strokovni delavci Centra, starši in učenci. Sprejme ga Svet Centra.

Zakonodajna izhodišča za izdelavo Vzgojnega načrta Centra so:

- Konvencija o otrokovih pravicah (OZN, sprejela Generalna skupščina, 1989)
- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (izdalo MŠŠ, 1995)
- Izhodišča kurikularne prenove (pripravil NKS, 1997)
- Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja: 2. člen - Cilji vzgoje in izobraževanja,
- Zakon o OŠ: 2. člen – cilji osnovne šole.

Mednarodna komisija v okviru UNESCO (Delors, 1996) pravi, da učenje temelji na štirih stebrih:

- vedeti,
- znati delati,
- znati živeti v skupnosti in eden z drugim,
- znati biti.

Vzgoja in izobraževanje morata omogočiti vsakemu človeku, da sam rešuje svoje probleme, oblikuje svoje odločitve in nosi svojo odgovornost.

Temeljne vrednote, vzgojna načela, vizija Centra

Vizija vzgojnega dela v Centru je upoštevanje in spoštovanje temeljnih vrednot in vzgojnih načel pri vseh zaposlenih. Glede na dejstvo, da smo edina ustanova v RS, ki izvaja vzgojno-izobraževalne programe za populacijo otrok z okvaro vida, je naša odgovornost in zaveza še pomembnejša. V obravnavo vključujemo slepe in slabovidne otroke in mladostnike, v zadnjem času tudi otroke z drugimi posebnimi potrebami, od

lanskega leta učence enakovrednega programa z avtistično motnjo, od rojstva do zaključka srednješolskega izobraževanja, sodelujemo z njihovimi starši, družinami, pa tudi z vzgojitelji in učitelji v večinskih šolah.

Cilj vzgojnega dela je vsestranski in optimalni razvoj celovite osebnosti otroka ali mladostnika. V izvajanje vzgojnega načrta Centra vključujemo otrokovo družino in širše družbeno okolje.

Za nas je zelo pomembno, da življenje v Centru IRIS, v šoli in Domu učencev in dijakov, naredimo prijetno, varno, domače in zabavno. Delamo tudi s starši, ki so pogosto zelo obremenjeni. Učimo jih, da ob svojem otroku tudi uživajo. Verjamemo, da vrednote, v katerih jih vzgajamo, prispevajo h kvalitetnejšemu življenju, zato se jih učimo preko raznih dejavnosti, se o njih pogovarjamo, predvsem pa jih živimo.

Vzgojne dejavnosti Centra

a) PROAKTIVNE DEJAVNOSTI

So dejavnosti, ki razvijajo ugodno socialno klimo, občutek varnosti, sprejetosti in omogočajo sodelovanje.

Med poukom, razrednimi urami, odmori, obšolskimi dejavnostmi in bivanjem v Domu učencev stremimo k temu, da oblikujemo dogovore o temeljnih pravilih skupnega življenja in sodelovanja. V skladu z možnostmi učencev jih vključujemo v načrtovanje in izvajanje učenja in vsakodnevnega življenja, organizacijo piknikov in izletov. Spodbujamo zgledno vedenje in reagiramo na nepravilno vedenje tako, da učenci lahko ozavestijo napake in izboljšajo svoje vedenje.

Različne življenjske probleme obravnavamo s pomočjo svetovalne službe ter dnevno z učitelji in vzgojitelji. Sodelujemo s študenti različnih fakultet. Vedno sodelujemo tudi s starši.

Na dijaških konferencah skupaj z dijaki iščemo ustrezne rešitve težav ali pa ideje za izboljšanje.

Vzgojne aktivnosti so usmerjene v doseganje vzgojnih ciljev:

- Spoštovanje in sprejemanje drugačnih spodbujamo s treningom socialnih spretnosti, prostovoljnimi deli, nudenjem pomoči mlajšim in šibkejšim, vključevanjem v humanitarne akcije, obiski v domu starejših občanov, v trenutni situaciji pa to usklajujemo v skladu s smernicami NJIZ.
- Učenci in dijaki se učijo odgovornosti ob zadožitvah v razredu in vzgojni skupini (pospravljanje, pomoč sošolcem), učijo se tudi vsakodnevnih opravil in spretnosti ter tako razvijajo svoje potenciale za neodvisno življenje in odgovorno sodelovanje v skupnosti.
- Vljudnosti se učijo od zaposlenih; pozdravljanje, primerno izražanje prošenj, zahvale, opravičevanja ipd. vadimo v vsakodnevnih situacijah in na delavnicah socialnih spretnosti, v skladu s smernicami NJIZ, glede na trenutno situacijo.
- Samostojnost izboljšujejo s treningom vsakodnevnih opravil, mobilnosti in orientacije, socialnih in komunikacijskih spretnosti.
- Sodelovanje vadijo ob organiziranju in izvedbi izletov, praznovanj in obiskov prireditelj, izdelavi projektnih nalog, sestavljanju jedilnikov in drugih dejavnosti, kjer je dober rezultat odvisen od prispevka vseh udeležencev.
- Kakovostno in pestro preživljanje prostega časa spodbujamo z mnogimi športnimi, kulturnimi in ustvarjalnimi dejavnostmi, ki se izvajajo v naši ustanovi ali se jih učenci in dijaki udeležujejo zunaj nje (v tem primeru jim pomagamo pri organizaciji).
- Vključevanje v okolje izvajamo s povezovanjem z okoliškimi ustanovami, obiski knjižnice, kavarn, nakupovanji, vključevanjem v dejavnosti zunaj Centra, v skladu s smernicami NJIZ, glede na trenutno situacijo.
- Spodbujamo zdravo življenje, in sicer dopoldne in popoldne delujemo v skladu s smernicami projekta Zdrava šola. Skrbimo za **osebno higieno** (vsakodnevno tuširanje, jutranje umivanje, pravilno in dovolj pogosto ščetkanje zob, preoblačenje perila, uvajamo tudi samostojno uporabo pralnega stroja), **zdravo hrano** (spodbujamo pitje vode in nesladkanih čajev, v jedilnike vključujemo veliko sadja zelenjave in polnovrednih žit), **rekreacijo** (sprehodi, pohodi, plavanje, fitnes, ples, večerna rekreacija na vrtu ali v telovadnici), **upoštevanje omejitev za varnost in ohranjanje zdravja**

(prepoved dvigovanja bremen, hoja s spremljevalcem ...), **razumna uporaba telefonov in interneta** (uporaba telefonov, tablic, interneta je prepovedana dopoldne, med poukom in popoldne v domu, med 15.00 in 19 uro, razen za pomoč pri šolskem delu, ter nujnih klicih ter ponoči med 22.30 in 7.00), **sprotno reševanje stisk** (vsak otrok ali mladostnik ima možnost pogovora z učiteljem, vzgojiteljem, svetovalnim delavcem, ki ga sam izbere) in spodbujanje k zdravim medsebojnim odnosom.

- Za zdravo okolje skrbimo s samostojnim pospravljanjem, uporabo ekoloških čistil, ločevanjem odpadkov, sodelovanju na EKO vrtu.
- Strpnost zagotavlja varno in prijazno okolje. Nesoglasja in spore rešujemo s pogovarjanjem in dogovarjanjem. Ob nasilju, psihičnem ali fizičnem, moramo zaposleni takoj ustrezno reagirati. Učenci in dijaki o nasilju (če so ga opazili ali doživeli) obvestijo učitelja, vzgojitelja, svetovalno delavko.

b) PREVENTIVNE DEJAVNOSTI

Če zaznamo, da se v šoli ali domu razvija kakšna neprimerna aktivnost, npr. zamujanje pouka, kajenje, pretirana uporaba socialnih omrežij, zapiranje vase ali v svoj prostor, reagiramo tako, da se najprej pogovorimo z mladostnikom nato pa se učitelji, svetovalni delavci in vzgojitelji pogovorimo o morebitnih težavah in naredimo načrt, kako se bomo celostno lotili reševanja problema na vseh področjih življenja, ne le s pogovori. Pri spremljanju učenca ali njegovega neprimerne vedenja skušamo delovati enotno ter ga preusmerjati.

c) SVETOVANJE IN USMERJANJE

Svetovalna služba se vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj preko treh osnovnih vrst dejavnosti svetovalne službe:

- dejavnosti pomoči,
- razvojnih in preventivnih dejavnosti ter
- dejavnosti načrtovanja in evalvacije.

Skupaj z drugimi strokovnimi delavci oblikuje vsakdanje življenje v šoli:

Z njimi sodeluje na naslednjih področjih:

- učenja in poučevanja,
- šolske kulture, vzgoje, klime in reda,
- telesnega, osebnega in socialnega razvoja,
- šolanja in poklicne orientacije,
- ter na področju socialno-ekonomskih stisk.

Cilji svetovanja in usmerjanja učencev so:

- oblikovati lastne cilje in strategije za njihovo uresničevanje,
- organizirati lastno delo za večjo učinkovitost,
- spremljati svojo uspešnost,
- razmišljati in presojeti o svojih vedenjih in ravnanjih drugih ljudi,
- prevzemati odgovornost in sprejemati posledice svojih dejanj.

Nekateri učenci in njihove družine potrebujejo več tovrstne pomoči, ki jim je vedno na voljo. Z nekaterimi delamo sistematično skozi daljše časovno obdobje. Drugi potrebujejo tako pomoč le občasno, ob trenutnih kriz ali posebnih odločitvah, ali pa npr. pri prehodu v kako drugo šolo ali v samostojno življenje.

Pri poklicnem usmerjanju sodelujemo z Zavodom za zaposlovanje in nevladnimi organizacijami. Trudimo se preseči predsodke delodajalcev glede zaposlovanja oseb z okvaro vida. Dijake spodbujamo k razvijanju zaposlitvenih kompetenc, ki jim bodo v pomoč v času aktivnega iskanja zaposlitve.

Svetovanje je lahko individualno, družinsko ali pa skupinsko (npr. s celim razredom).

Če ocenimo, da otrok potrebuje bolj specialistično pomoč (npr. pedopsihiatra), ga tja tudi napotimo. Organiziramo timske sestanke vseh strokovnjakov, ki otroka obravnavajo.

Psihologinja se z učenci pogovarja o njihovih stiskah, uči jih premagovati težave, pomaga sprejemati tisto, česar ne morejo spremeniti in jih spodbuja, da naredijo tisto, kar lahko.

Pravila šolskega reda

V hišnem redu Centra so opredeljene pravice in dolžnosti učencev in dijakov, pravila hišnega reda, pravila obnašanja, vzgojni ukrepi ipd. Ravno tako so tam opredeljene kršitve in posledice nepravilnih dejanj.

Za vse učenca in dijake izdelamo IP, kjer so opredeljene tudi posebnosti v vzgojnem programu za vsakega otroka posebej.

Učenci in dijaki uveljavljajo svoje pravice in dolžnosti v oddelčnih skupnostih, ki jih vodi razrednik; domski skupnosti, ki jo usmerja vzgojitelj in preko predstavnikov v različnih organih in delovnih telesih Centra.

Vsi učenci in dijaki so seznanjeni s hišnim redom, prav tako tudi njihovi starši.

V primeru lažjih kršitev opozorimo učenca in se z njim pogovorimo. V primeru hujših ali ponavljajočih kršitev obvestimo starše in ukrepamo v skladu s hišnim redom Centra.

Starši sodelujejo v procesu reševanja vzgojnih težav svojih otrok v fazi svetovanja in usmerjanja in so kot partner vključeni v vseh nadaljnjih postopkih.

Pri izrekanju ukrepa upoštevamo osebnostno zrelost učenca ali dijaka, nagibe za kršitev, pedagoške posledice, ponavljanje kršitve in škodljivost dejanja. Upoštevamo pa tudi načelo postopnosti.

Vzgojni ukrepi se uporabljajo:

- kadar učenci ali dijaki zavračajo samopresojo, svetovanje in usmerjanje,
- niso pripravljeni upoštevati potreb in pravic drugih,
- ponavljajo kršitve šolskih pravil in dogovorov.

ALTERNATIVNI VZGOJNI UKREPI

Poleg vzgojnih ukrepov, ki so navedeni v hišnim redom Centra, imamo v centru IRIS možnost izrekanja alternativnih vzgojnih ukrepov (npr. omejitev uporabe elektronskih naprav, dodatna pomoč pri vsakodnevnih opravilih ipd.). Lahko se jih izreče takoj, imajo tudi neko praktično vrednost. Imajo določen čas trajanja, lahko se prekinejo pred iztekom, če pride do izboljšanja vedenja. Nimajo funkcije kazni, ampak pridobivanje izkušenj in na njihovi podlagi izbiranje bolj sprejemljivih oblik vedenja. Ob vsakem ukrepu se naredi načrt (razrednik, svetovalni delavec, vzgojitelj). Za lažje in enkratne kršitve lahko ukrep izreče učitelj ali vzgojitelj na licu mesta.

Kateri ukrep bomo izbrali, je odvisno od kršitve in otrokove oz. mladostnikove osebnosti.

Izvajanje vzgojnih ukrepov je povezano s priložnostmi za učenje in spreminjanje vedenja.

VZGOJNO DELOVANJE

S šolskim letom 2019/2020 so v veljavo stopile tudi spremembe Zakona o gimnazijah (ZGim) in Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI – 1). Z njima se izenačuje obravnavo vseh učencev in dijakov (v nadaljnjem besedilu: dijakov) glede njihove odsotnosti od pouka.

Na podlagi 56. člena ZPSI – 1 velja, da lahko šola zaradi neizpolnjevanja šolskih obveznosti oziroma kršitev dolžnosti (v nadaljnjem besedilu: kršitve) zoper dijaka vzgojno ukrepa.

Vzgojni ukrepi se lahko izrečejo za kršitve, ki jih dijak stori v času šolskih obveznosti.

Vzgojni ukrepi so opomin, ukor in izključitev iz šole. Izključitev iz šole se lahko izreče za najtežje kršitve, določene v 56.a členu tega zakona.

Dijaku se lahko namesto vzgojnih ukrepov iz tretjega odstavka tega člena določijo tudi drugi alternativni ukrepi (npr. pobotanje oziroma poravnava spora, poprava škodljivih posledic njegovega ravnanja, izvršitev nekega neobveznega dobrega dela oziroma naloge, opravljanje nalog in obveznosti izven načrtovanega časa) pod pogojem, da dijak s tem soglaša.

V postopku vzgojnega ukrepanja, v katerem sodelujejo tudi starši, se upoštevajo vsa dejstva in okoliščine, pomembne za odločitev. Če s starši mladostnika ni bilo mogoče vzpostaviti stika ali če so sodelovanje odklonili, se lahko postopek nadaljuje brez njihove prisotnosti. Na željo dijaka v postopku sodeluje strokovni delavec šole ali druga polnoletna oseba, ki ji dijak zaupa.

Šola lahko dijaku prepove prisotnost pri pouku in drugih oblikah izobraževalnega dela šole, če s svojim ravnanjem ogroža oziroma bi lahko ogrozil svoje življenje ali zdravje oziroma življenje ali zdravje drugih. Prepoved lahko traja največ do konca šolskih obveznosti tistega dne, v primeru hujših ali dolgotrajnejših posledic kršitve pa lahko največ do zaključka postopka vzgojnega ukrepanja.

Dijaku, ki s svojim vedenjem ovira izvajanje pouka, se lahko prepove prisotnost pri pouku za čas posamezne ure pouka.

Šola lahko zaseže predmete, s katerimi dijak ogroža oziroma bi lahko ogrozil svoje življenje ali zdravje oziroma življenje ali zdravje drugih ali povzroča oziroma bi lahko povzročil materialno škodo.

Šola o prepovedi prisotnosti pri pouku in drugih oblikah izobraževalnega dela šole oziroma o zasegu predmetov iz sedmega in devetega odstavka tega člena učencu ali dijaku izda sklep najpozneje do konca pouka tistega dne.

Podrobnejše določbe o vzgojnem ukrepanju in šolskem redu določi minister.

Šola lahko določi pravila v zvezi z vzgojnim ukrepanjem in šolskim redom z internim aktom v skladu s tem zakonom in podzakonskim predpisom iz prejšnjega odstavka.

56.a člen **(izključitev iz šole)**

Dijaka se lahko izključi iz šole zaradi naslednjih kršitev:

- ogrožanje svojega življenja ali zdravja oziroma življenja ali zdravja drugih, ki ima ali bi lahko imelo za posledico težjo telesno poškodbo oziroma težje duševne motnje,
- namerno uničenje oziroma poškodovanje šolskega ali drugega premoženja, s katerim je povzročena večja materialna škoda,
- vdor v varovani podatkovni sistem, s katerim je bila povzročena škoda ali pridobljena korist,
- uničenje ali ponarejanje šolske dokumentacije,
- posedovanje predmetov oziroma sredstev, ki ogrožajo varnost, življenje in zdravje ljudi ali varnost premoženja,
- posedovanje, ponujanje ali prodajanje prepovedanih drog,
- posedovanje, ponujanje ali prodajanje alkohola,
- prisotnost pod vplivom alkohola ali prepovedanih drog oziroma uživanje alkohola ali prepovedanih drog,
- neopravičene odsotnosti od pouka, ki znašajo 35 ur v šolskem letu.

Dijaka se lahko izključi iz šole za četrti oziroma za vsak nadaljnji izrečeni ukor v posameznem šolskem letu. Izključitev iz šole traja do konca šolskega leta, če pa je bil dijaku ukrep izrečen mesec dni ali manj pred iztekom pouka v skladu s šolskim koledarjem, lahko izključitev traja še največ do konca naslednjega šolskega leta.

Za kršitve iz prve do šeste alineje prvega odstavka tega člena se postopek lahko uvede v treh mesecih od dneva, ko se je izvedelo za kršitev.

Za kršitve iz sedme, osme in devete alineje prvega odstavka tega člena se postopek lahko uvede v tridesetih dneh od dneva, ko je dijak storil kršitev.

Izključitev iz šole se lahko izreče pogojno, tako da se ta ne izvrši, če dijak v pogojnem obdobju, ki lahko traja največ eno leto, ne stori kršitve iz prvega odstavka tega člena. Če dijak v pogojnem obdobju stori kršitev iz prvega odstavka tega člena, se pogojna izključitev lahko prekliče.

87.a člen

(razkrivanje in posredovanje osebnih podatkov staršem polnoletnih dijakov)

Starši polnoletnega dijaka imajo pravico, da jim šola, na enak način kot staršem mladoletnega dijaka, razkrije oziroma posreduje osebne podatke dijaka in druge informacije o:

- vpisu v izobraževalni program in izpisu iz izobraževalnega programa,
- ocenah, učnem uspehu in napredovanju,
- prisotnosti pri pouku in drugih oblikah izobraževalnega dela,
- zaznanih hujših kršitvah šolskega reda in uvedenih postopkih vzgojnega ukrepanja,
- obravnavi svetovalne službe,
- organizaciji šolskega dela (npr. roditeljski sestanki, govorilne ure).

Šola o razkrivanju oziroma posredovanju osebnih podatkov iz prejšnjega odstavka seznanji dijaka na začetku šolskega leta, v katerem bo dijak postal polnoleten.

Polnoletni dijak lahko s pisno izjavo kadarkoli zahteva, da šola njegovih osebnih podatkov iz prvega odstavka tega člena ne razkrije oziroma posreduje staršem.

Ne glede na pisno izjavo dijaka iz prejšnjega odstavka šola razkrije oziroma posreduje staršem podatke o odsotnosti dijaka, podatke o zaznanih hujših kršitvah šolskega reda in uvedenih postopkih vzgojnega ukrepanja, ter tiste osebne podatke iz prvega odstavka tega člena, ki bi lahko imeli za posledico izgubo statusa dijaka zaradi negativnega učnega uspeha, izključitve ali izpisa iz šole.

Vzgojni načrt Centra IRIS je sprejel Svet Centra IRIS dne 13.10.2021 in začne veljati s 1. 9. 2021.

Ravnateljica:
Katjuša Koprivnikar

Predsednica Sveta Centra IRIS:
Nastja Strnad

